

ex eorum mente qui illam tueruntur leges ecclesiasticas plerasque prorsus inutiles reddat.

Si quis enim paulo apud semetipsum reputet quot huic *verae et propriae promulgationi* in singulis provinciis obstatere possint sive ex parte civilis potestatis, sive ex parte ipsius quandoque populi etc., facile illud perspiciet, ecclesiasticae leges si serventur, id potius principum aut populorum benevolentiae quam Ecclesiae divinae auctoritati tributum iri. Hinc apparet nullam superfuturam eo in casu Ecclesiae in legibus ferendis libertatem, id enim praescribi solum poterit quod praevideatur haud aegre receptum iri, atque ita ut nisi recipiatur nullam ex sese imponat obligationem. Atque hinc apparet quam sapienter, auspice Deo, civilis fuerit Sanctae Sedis principatus constitutus, ut possit Ecclesia *liberrime* suas leges proponere servandas fidelibus universis.

Quae vero sit eorum auctorum mens (si paucissimos *forte* excipias intellectus errore deceptos) satis apparet ex eo quod tum maxime haec theoria de necessaria in provinciis legum ecclesiasticarum promulgatione defendi coepit, quo acrius Ecclesiae eiusque potestati ac libertati bellum illatum. Hinc eam adamant quotquot vel manifesti vel larvati febroniani et regalistae reperiuntur, eique quamvis ad alium scopum gallicani maxime inhaerent. Hinc cum ea sententia, probrosa illa connectuntur commenta *de Regio Placito*, tanquam necessario ut lex promulgari in provinciis possit, ne quid regia potestas ex Ecclesiae usurpationibus capiat detrimentum, et de *appellatione ab abusu*, qua ab Ecclesiae sententia ad laicum tribunal impune fas est appellare. Quae si semel admittantur, Ecclesia mancipium erit civilis potestatis, et quin plena legifera polleat potestate, vinculis quacunque ex parte injectis in servitutem redigetur. Nemo vero hos inter autores veteres recenseat canonistas, de his enim in tertia quaestione ostendemus aliud omnino tenendum esse. Hinc *historice* constat, nunquam ab Ecclesia habitam fuisse *tanquam necessariam* legum ecclesiasticarum promulgationem in provinciis.

Si enim *a)* a sex saltem saeculis nonnisi Romae leges

pro universa Ecclesia promulgantur: si *b)* antiquioribus etiam saeculis *continua fere monumentorum serie* ostenditur, ut effecimus, plane aliam fuisse ac regalistae vellent, Ecclesiae oeconomiam, consequitur certissime promulgationem in provinciis minime iudicatam fuisse omnino necessariam ut lex obligationem imponeret (1).

Quare abutuntur legitima ratiocinandi forma qui cum Van Espen innituntur principio, deficiente canonica lege, rem esse iuxta civilem iudicandam. Etenim 1) etiamsi id concedatur pro aliqua peculiari controversia, plane est sophisticum, id *ad omnia extendere*, et nominatim *ad formam promulgationis* eamque *necessariam* ne lex frustra sit servanda. Factum enim constans contrarium ostendit.

Ad haec 2) ponamus Ecclesiam *aliquando* ad maiorem facilitatem ea ratione in suis legibus promulgandis semet gessisse, ut civilis potestas, an hoc sufficit ut Ecclesia dicitur eam formam tanquam ad *promulgationem necessariam* iudicasse? Ut hoc falsum ostendatur sufficit mentem convertere ad illas tam multiplices tamque frequentes, si dici velint, *exceptiones* quas cum Zaccaria in probatione secundae propositionis memoravimus. Quare plane desipiunt qui corrogatis unde unde paucis exemplis, ad *necessitatem* probandum iis utuntur. Ergo ex historia Ecclesiae illud constat, eam peculiarem promulgationis formam minime necessariam iudicatam fuisse. Hactenus de facti quaestione.

III. *Quaestio critico-hermeneutica seu interpretationis.* Cum regalistae tum *iure* tum *facto*, ut ostendimus, falsitatis manifeste revineantur, dum affirmant necessariam esse legum pontificiarum promulgationem in singulis provinciis ad obligationem inducendam, sibi praesidium quaerunt in auctoritate quam sibi favere iactant, quorumdam insignium veterum canonistarum. Fatendum est etiam, praeclarissimos quosdam apprime catholicos Doctores, affirmare veteres canonistas in regalistarum sententiam iamdiu concessisse. Sic Suarez (*De Legibus lib. IV. c. 15. n. 1*) recenset pro ea sententia *Abbatem Panormitanum, Felinum,*

(1) Zaccaria et Bouix, II. cc.
Sanguineti, Ius Eccl.

Decium, Navarrum, Angelum a Clavasio, Medinam. Pariter Reiffenstuel (*in lib. I. Decr. Tit. II. § V. n. 125*) iis addit Antonium de Butrio, Cardinalem Zabarella, Ioannem monachum allegatos a Farinacio; et ex recentioribus Lessium, Layman, Marchant, Sannig, Pirhing, Engel et concludit, ex hac auctoritate suam non deesse huic sententiae probabilitatem, quod quidem licet minus sit verum, ferri utcumque posset si de mera scholastica disceptatione ageretur, at a nobis qui adversus regalismi perfidiam pontificia iura tuemur minime est tolerandum. Attamen ab Institutionum indole abhorret, si numeris omnibus absolutam critico-hermeneuticam disquisitionem perficere aggredemur. Quare eius veluti fructum, nonnullis propositis cum veritate apprime consonis animadversionibus, exhibere curabimus. Igitur:

1) Cum constet de *iure* et de *facto* omnino sententiae regalistarum contrariis (heic qq. 1. 2) etiamsi concederemus totum, difficultas posset *praescribi*. Sequeretur enim eos veteres Doctores hac in re a *veritate* aberrasse.

2) Verum cum admodum difficile sit, ut quo tempore praxis Romanae Curiae erat eiusmodi qualem superius ostendimus, Doctores in schola contraria decretorio modo docerent sententiam, hinc dubitari iure potest de huius affirmationis veritate, et inspicienda sunt testimonia quae obiciuntur.

3) Si autem ea testimonia inspiciantur illud in primis eruitur, nonnullos ex iis qui allegantur diserte nostram sententiam tenuisse. Unum proferam Panormitanum qui (*in cap. Noverit 49 de Sent. Excomm.*) (V. 39) ad textum: *intra duos menses post huiusmodi promulgationem sententiae* inquit: “*in Glossa in v. “intra duos menses”*, ibi, a “tempore publicationis. Ex hoc dicto Glossae infertur, quod “hodie non expectatur lapsus istorum duorum mensium “nisi ab olim haec constitutio fuerit probata: licet quidam “dicant, quod isti duo menses excurrunt a tempore publi-“cationis specialiter fiendae in qualibet provincia: *quia “ignorans non est contumax et per consequens non inci-“dit in excommunicationem*. Sed dictum glossae plus placet

„*Ioanni Andreae, et hoc credo verius, nam Constitutio Papae non est necessario publicanda in qualibet provin- cia, quia satis est quod publicetur in Curia romana..... et maxime hoc procedit cum haec constitutio sit redacta in corpus iuris, quia nemo praesumitur haec ignorare ..*

Ergo a) diserte Abbas tenet sententiam nostram; b) ea ratione loquendi ut veluti omnibus notam exhibeat, utitur enim ea ad aliud demonstrandum; c) *scopus* non est inquirere quid requiratur ut *lex obliget ex se*, sed quid ut ignorantia excusat etiam *in foro externo*, quae est toto coelo diversa quaestio. d) Cum Abbas tam peremptorie loquatur, *dubia loca* si adsint ex hoc loco sunt explicanda et intelligenda.

4) Accedit duplum eamque aliam ab alia toto coelo diversam iis priscis canonistis *in schola Textum enarrantibus* fuisse controversiam, *ontologicam* propemodum, scilicet, utrum promulgatio solum Romae facta sufficiens sit ex sese ad obligationem ex parte legis inducendam, et *scientificam interpretationis*, quid dicendum esset, *attento solum iure scripto*, cum ex una parte nulla lex canonica de modo promulgationis habeatur, et ex alia sit principium in iure, ubi deficit lex canonica vigere ius romanum: habeatur autem Novella “*Ut factae novae*”, de publicatione necessario in singulis provinciis facienda.

Testis huius rei est Navarrus qui allegatur a Reiffenstuel tanquam nobis adversus.

Difficultas prima fronte oriri potest ex iis quae dicit in Manuali cap. 24. n. 44. “*Constitutiones pontificiae vel imperatoriae non obligant, nisi post tempus in ipsis praefixum si quod praefigatur, alias post duos menses ab ipsarum promulgatione facta in provincia (Auth. Ut factae novae Constitutiones) iuxta opinionem communem et veram Antonii (De Butrio), quam tenuimus in cap. 2. de Constitut. ..* Sed notanda est allegatio qua nos remittit ad ea quae dixerat in cap. 2. de Constit.

Iamvero ibi ita loquitur: “*Una opinio quae pauciorum est, tenet legem promulgatam in curia principis, non ligare.... subditos extra provinciam....* Ioannes Andreas te-

„ net id quod dicimus de lege imperatoris, et eadem ratio
„ vel maior videtur de lege Papae.....

„ Altera vero opinio quae *frequentior* est, tenet contra-
„ rium, videlicet quod lex ligat omnes etiam provinciales
„ post duos menses, a promulgatione legis in *Curia* facta „;
et post allatas plures rationes, sic concludit: “ Per quae
„ omnia videtur resolvendum, quod attento *solo iure scripto*
„ prior opinio videtur verior, attento vero *stile et consue-*
„ *tudine Ecclesiae, Curiaeque Romanae posterior servari*
„ *debet*, quoad leges Papae, nempe quod requiratur quidem
„ promulgatio earum, sufficere autem quod fiat Romae in locis
„ ad id praestitutis, ut ligent etiam provinciales post duos
„ menses, *vel aliud tempus expressum in eis* „.

Ergo hic Navarrus docet 1) *servandam esse consuetu-*
dinem *Ecclesiae Romanae*, 2) ideo quia ut monet superius
ipse Navarrus “ *consuetudo Ecclesiae et stylus Curiae vim*
„ *legis habent* „ quod vero 3) aliam sententiam dicat *verio-*
rem attento iure scripto, id puto significare; cum ex com-
muni principio veterum canonistarum, *servandum sit ius*
civile ubi lex ecclesiastica non distinguit (h. e. non aliter
decernit, sed intellige sive per legem scriptam sive *per con-*
suetudinem) cumque de modo promulgandi leges pontificias
nulla determinata forma praescribatur in corpore iuris, hinc
intelligitur cur illa sententia nobis contraria dici possit ve-
rior *attento iure scripto*, propemodum *in sensu diviso*. Hinc
intelligi potest ratio loquendi veterum quorundam canonis-
tarum qui dum diserte pluries veram sententiam tenent de
legibus pontificiis, dum tamen enarrant textum canonicum
ad cap. 2. *Cognoscentes De const. ad promulgationis mo-*
dum provocant in Iure romano statutum.

5) Insuper et illud notandum, eos quandoque solummodo
polemice impugnare argumenta opposita idque, *in contro-*
versia interpretationis iuris scripti.

6) Doctores illi *directe loquuntur de ignorantia quae*
excuset a poena, quo scilicet tempore ea debeat computari,
non vero de iis quae requiruntur ad sufficientem legis *pro-*
mulgationem quod est plane aliud. Hinc abutuntur eorum
testimoniis regalistae.

7) Denique nomine promulgationis quamcumque intelli-
gunt legis notitiam, atqui profecto haec requiritur ad obli-
gationem inducendam, nisi culpae sit ignorantia vertenda.

Haec si pree oculis habeantur, nihil nobis timendum est
ex veterum aequa ac paulo recentiorum canonistarum sen-
tentia. Ceterum ut dixi initio, haec difficultas *per se* nulla
est (1).

SCHOLION II.

De legum pontificiarum acceptatione.

Controversiam hic offendimus ortam ex modo loquendi
DD. quem minus forte quidam intellexerunt. Supponi-
mus hic satis constare, legem, ad hoc ut obligationem
imponat non requirere praeviam populi acceptationem, etiam
absque principis consensu, in hoc enim omnes fere consentiunt, et sententia si qua est contraria, manifesto est falsa.
Ex iure enim ipso naturali, necessitas praeviae acceptationis
est plane absurda, lex enim evaderet *ex sese* praeceptum
inane: quin et ridenda; legis enim formula hue rediret:
flat hoc, qui in legem deliquerit poena mulctetur, si tamen
vultis, secus nihil fiat. Quod vero spectat ad leges ponti-
ficias, id non solum aequo iure sed longe potiore affirmandum est: Ecclesia enim non solum est societas perfecta sed
divinae etiam positivae institutionis.

De alia igitur nobis agendum est controversia, utrum
scilicet id possit affirmari, *ex ipsius legislatoris voluntate*,
qui ita legem ferat ut *nolit* eam obligare nisi prius acce-
ptetur a populo. Bouix, auctor alioqui praeclarae notae e
recentioribus, et pontificiis iuribus impensissime obsequens (2),
statuit hanc thesim:

(1) Qui plura cupit, adeat egregium opus posthumum Antonii Balle-
rini e Societate Iesu « *Opus theologicum morale in Busembau Medullam*
absolvit et edidit Dominicus Palmieri ex eadem societate r. Prati, Giac-
chetti 1889, vol. I. pagg. 668. sqq.

(2) *De principiis Iuris canonici*, pagg. 185 sqq. ed. 1852.

“ Sententia tenens quasdam leges pontificias ad disciplinam spectantes non statim obligare antequam acceptantur, modo hoc tribuatur liberae voluntati Summi Pontificis, licita est et sustinetur a multis doctoribus catholicis.

“ Illam sententiam, subdit, sustinent, Cardenas, Valentia, Tanner, Lessius, Becanus, Reginaldus, Sa, Filliuccius, Kokier, Homobonus, Navarrus, Miranda, Diana, Azorius, Bonacina, quos omnes citat Cardenas (1) .. Tum praeter hos profert Cabassutum, Iuveninum, Card. De Aguirre et Suarez.

Ex hoc modo loquendi patet Bouix non ex suis fontibus sed ex Cardenas allegationes descriptsisse. Sed et ipse Cardenas, dicit illos autores referre et sequi Dianam, quod ultimum ut mox ostendam verum non est. Ergo et Cardenas ex Diana allegationes auctorum in suum opus derivavit quod sane notandum est. Accedit, eo modo loqui ipsum Cardenas qui sane est attendendus. Postquam enim sententiam illam (l. c.) et autores qui eam tenent ex Diana collectos protulit, subdit (n. 54): “ Oppositam sententiam quae docet leges canonicas obligare ante quamcumque acceptationem tenent Suarez (qui tamen a Bouix citatur pro alia) *De Legibus lib. IV. c. 16.* et apud ipsum Corduba, Victoria, tum Bellarminus et Felinus, Vasquez, Baldellus, Castro-palao. Item Basilius Pontius, Puteanus, Malderus, Lorea etc. .. Patet ergo huic patronos non deesse. Dixi insuper, falsum esse quod dicit Cardenas, nempe Dianam sequi sententiam requirentem acceptationem. En eius verba (2), post allegatos illos autores: “ Sed his non obstantibus, quoad leges pontificias credo, non esse recedendum a prima sententia, (pro qua multos etiam autores allegaverat) cum Pontifex iurisdictionem accipiat immediate a Deo et non a populo, et ideo eius lex non pendet quoad obligationem a populi acceptatione, et per hoc peccant illam non acceptando, quamvis quae per non usum est abro-

(1) *De Legibus*, disp. 29. c. 3. a. 2.

(2) *Resolut. morall. P. I. tract. X. resol. 1.* pag. 147. ed. Ven. 1646.

„ gata non obliget amplius „. Quae postrema verba iustum suspicionem ingerunt, ne forte tota haec controversia mera aequivocatione constet quod nempe nomine acceptationis non ius debeat intelligi sed factum, quatenus forte non absque iniuria et culpa, attamen lex *moribus utentium non firmata, vim suam amittat*. Quod profecto est a Bouixii affirmatione toto coelo diversum.

Quae porro suspicio augescit si plerosque consulas autores allegatos. Sane.

I. *Filliuccius* (Morall. quaest. T. II. tract. 21. cap. 11. q. 11. n. 429). “ Dico secundo, legem promulgatam si *usu non recipiatur non obligare*: an Filliuccius potest afferri? Insper quaenam est quaestio n. 428? .. De Consuetudine, quid sit, quomodo obliget, abrogetne aliquando legem: ubi indiscriminatim de *omnibus legibus* disserit.

II. *Valentia* (Comm. theologicorr. T. II. disp. 7. q. 5. punct. 5), post prolata argumenta pro necessitate acceptationis pro *omnibus legibus* concludit: “ Verum minime excusandi ii superiores seu praelati, quorum *negligentia fiat* „ ut a subditis lex non acceptetur et in proxim deducatur „ si nimirum, prout debent non curant, ut leges per supremam auctoritatem latae ad notitiam subditorum perveniant „. Ex quibus apparet quomodo sit intelligendus Valentia, acceptationis nomine non *ius* sed *factum ex negligentia superiorum* insuper pendens usurpans.

III. *Becanus* (Summ. Theol. p. 2. tract. 3. c. 6. q. 8. n. 2). Primo loquitur de *omnibus*, secundo nititur allegationibus Azorii, tertio sese explicat satis his verbis: “ Dices 2º vel subditi peccant non recipiendo legem Pontificis, vel non peccant. Si peccant, ergo tenentur recipere ne peccent; si non peccant, ergo non tenentur in conscientia obedire Pontifici quod absurdum est. Respondeo: quando subditi habent causam rationabilem propter quam non recipiunt legem tum non peccant..... quia in tali casu non censetur Pontifex velle eos obligare. Quando autem non habent causam rationabilem tum peccant quidem non recipiendo legem (ergo si peccant lex eos obligat) sed postea non obligantur (h. e. ex consuetudine tolerata) ad legem

„ servandam „. An Becanus requirit acceptationem ad hoc
ut lex habeat vim obligandi?

IV. *Reginaldus* (Praxis fori poen. T. I. lib. 13. c. 16.
n. 161) haec habet: “ quod dicitur ad obligationem legis
„ requiri ut recepta sit a populo, non esse sic accipiendum
„ quasi superior sua lege obligare non possit nisi interve-
„ niente subditorum consensu, sed quod ut obligatio legis
„ perseveret ea firmari debeat moribus utentium „. Quomodo
ergo potest allegari Reginaldus?

V. *Navarrus* (Manual. c. 23. n. 43) “ Verum tamen est
„ consuetudinem transgrediendi aliquam legem multum in-
„ citare ad contemnendam illam adeoque ab ea cavendum
„ est. Dixi sine iusta caussa, quia haec semper a mortali
„ excusat „. Navarrus ne quidem loquitur de acceptatione.

VI. *Lessius* (de Iust. et iure lib. II. cap. 22. dub. 13.
n. 98) loquitur de Bulla S. Pii V. circa census a. 1596 utrum
obliget Germanos “ Tertio etiamsi lex sit promulgata si
„ tamen ipso usu et moribus utentium non recipiatur, nec
„ superiores instant et curent executioni mandari non obli-
„ gat „. Quid igitur allegatur Lessius?

Haec speciminis gratia iam satis superque sunt ut ap-
pareat quid nomine acceptationis doctores allegati intelli-
gent.

VII. Neque praesidium illi sententiae afferre potest praef-
clarissimae sane notae canonista Zallinger, si eius doctrina
in tota sua complexione spectetur.

Etenim (ad tit. de Const. n. 125) ea prima fronte habet
quae consentiunt cum Bouix. En eius verba: “ At, inquies,
„ sunt doctores probi et catholici non pauci, qui leges pon-
„ tificias si promulgatae speciatim in provinciis et receptae
„ non sint, vim et obligationem habere negant. Respondeo:
„ negant hoc ex praesumpto *defectu voluntatis* pontificiae,
„ non item, ut febroniani docent, *ex defectu potestatis*.....
„ Hoc igitur de pontificiis legibus quae ad disciplinam spe-
„ ctant, nec aliarum antea vigentium merae declarationes
„ seu authenticae interpretationes sint, statui potest: *si istius-*
„ *modi lex pontifica speciatim in dioecesi non promulge-*
„ *tur, praesumi potest, Pontificem nolle obligare dioecesa-*

„ nos, vel (attende haec verba) ipsum potius Ordinarium
„ de difficultate legis hoc loco promulganda aut observan-
„ dae cum Sede Apostolica egisse aut agere ut propterea
„ eius obligatio interea suspensa maneat „. His postremis
verbis Zallinger clare explicat mentem suam in superioribus
non nihil implexam, neque enim agitur de necessitate acce-
ptationis, libere in eam consentiente Pontifice, hoc enim est
absurdum, sed de *iudicio prudentiae* quo per legitimam epi-
keiam, episcopus censem, Pontificem eo quod ignoret pecu-
liaria illius regionis adiuncta consensum praebere ut sus-
pendatur obligatio, donec de iis certior effectus statuat quid
agendum. Cf. etiam de hac re Benedictum XIV. (*de Syn.*
lib. IX. c. 8). At hoc nullo pacto pertinet ad necessitatem
illam commentitiam acceptationis, quae neque sibi constat
neque ulla gravi DD. auctoritate fulcitur. Notandum tamen
licet hoc non faciat, alio plane sensu antiquos doctores di-
cere principem civilem habere potestatem a populo, ac post
falsa principia *Declarationis Iurium humanorum* ann. 1789
passim modo affirmatur.

§. II. *De legis existentia
sive de iuridico legis actuali valore dignoscendo.*

65. Ut lex rite possit tanquam sociale medium *imperative* propositum ad finis assequutionem, effectum suum ob-
tinere, oportet ut constet non solum eam *in se* omnia quae
eius essentiam constituunt habere, sed insuper eam actu vi-
gere. Hinc opus est, omnino dignoscere nihil esse quod obsit
quominus lex iuridicum suum valorem *actu* possideat. Actu,
inquam, saepe enim leges prius vigentes dein vim suam
multiplici ratione amittere notum est.

Hoc autem triplici modo fieri potest:

- a) *ex toto vel ex parte*
 - b) *perpetuo vel temporarie*
 - c) *positive vel interpretative*
- seu lex cessare potest per *abrogationem* vel *derogationem*, per *dispensationem*, per *epicheiam*.

Cum de his tum philosophi tum theologi morales in tractatu de Legibus fuse disserant, pauca quae magis pertinent ad nostram disciplinam hic recensebimus.

ARTICULUS I.

De legis abrogatione seu derogatione.

66. *Abrogatio* est “*totalis legis abolitio facta a legislatore vel a caussa aequipollente*”. Si non tota lex, sed eius tantum pars aboletur, tunc legi *derogatur*.

1º *Abrogatio* legis fit a legislatore vel

a) *directe* legem ipsam revocando quia tunc actus legislatoris totus exhaustur in legis abolitione vel

b) *indirecte* legem posteriorem sanciendo quae obligacionem imponit priori adversam quaeque cum ea simul nequit componi, abolitio enim prioris legis indirecte sequitur ex posterioris legis sanctione.

c) hinc nulla est *ex sese* necessitas ut legis quae indirecte aboletur fiat mentio, et si fiat id totum pendet ex voluntate legislatoris, nihil vero influit in novae legis vim, nisi forte agatur de eo qui plena non fruitur legifera potestate (1).

2º *Abrogatio* vero legis fit *per caussam aequipollentem* nullo etiam interveniente actu legislatoris:

a) *per contrariam consuetudinem* de qua agemus titulo IV.

b) *per cessationem ipsius legis*, eo quod finis eiusdem *intrinsecus et adaequatus* desinit. Tunc enim deficit lex in eo quod ad eius tamen pertinet essentiam, ut sit *in bonum communitatis*.

Hinc intelligitur abrogationem quam a legislatore factam diximus (heic 1º) *expressam* appellari: quae a caassis *aequipollentibus* (heic 2º) *tacitam* quoque vocari.

Demum iuverit animadvertisse discrimen quod apud antiquos Iurisconsultos has inter voces admittebatur – *Abro-*

(1) *Cap. Licet de Const. in 6.*

gare - derogare - subrogare - obrogare: scilicet: *abrogatur* legi cum ea prorsus tollitur, *derogatur* cum ei pars detrahitur, *subrogatur* cum aliquid adiicitur, *obrogatur* cum alia lex fertur priori contraria.

67. *Abrogationis leges* hae statuuntur:

I. Generalis regula est: “*abrogatio per se* (h. e. seclusis peculiaribus adjunctis) *est odiosa*”, adeoque restringi debet. *Cap. Is qui de Filiis presbyt. in 6*, et *cap. Cum expeditat 29 de Electione in 6*. Hinc generale principium “*Correctio iurium est odiosa*” (Reiff, I. C. Prooem. § XII. n. 202). Cf. Suarez de Legibus lib. VI. c. 27. n. 4. qui in hanc rem tum alios Iuris textus allegat, tum plures doctores. Hinc

II. Magis determinata lex profuit qua statuitur: *legem generalem, licet posterior sit, non abrogare legem priorem specialem, neque particulares consuetudines*. Haec enim omnia tamquam *exceptiones a lege generali* censentur, nisi abrogentur expresse. *Cap. 1 de Const. in 6* supra cit.

III. Item *correctio anterioris legis*, non est extendenda ultra quam verba posterioris requirant, per illationes probables non tamen necessarias. Huc pertinet illa regula. *Cap. 28 de RR. I. in 6. et ibi Reiff. (Comm. in RR. Iuris in 6)* “*Quae a Iure communi exorbitant nequaquam ad consequentiam sunt trahenda*”.

IV. Lex quae ad pristinum ius, correctricem legem reducit, vicissim *odiosa* non est, adeoque est *latrioris interpretationis* capax. Hinc Glossa (*Cap. Statutum de Praeb. in 6, v. Numerandum*): *Item per hanc (legem) redditur ad Ius commune, extendenda est igitur ut de facili ad suam naturam redeat*.

68. Occurrit hic incidens quaestio, quae tamen ad nostram disciplinam maxime pertinet, utrum nempe excipi debeant a lege superius statuta (66. c) decreta Conciliorum oecumenicorum. Profecto de iis sermo est quae ad disciplinam pertinent. Haec controversia movetur de decretis Concilii Tridentini quo ut alias diximus maxima pars *iuris ecclesiastici novissimi* quod modo obtinet continetur. Non autem quaeritur, utrum iis Summus Pontifex possit *pro sua* aposto-